

vers VOOR versLEZING 11
77 MINUTEN

JEREMIA

29:1-31:22

Jeremia's brief aan de ballingen en Gods beloften van terugkeer en messiaans herstel.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/jeremia/29-1-31-22

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Hananja's valse belofte en zijn dood	2 min	4
2	Jeremia's brief: vestig je in Babel	2 min	5
3	Het dagelijks leven van de ballingen	2 min	6
4	De bezorging van Jeremia's brief	2 min	7
5	Bidden voor vrede onder een heidense overheid	3 min	9
6	Valse dromen en zeventig jaar ballingschap	2 min	10
7	Gods goede plannen en de toepassing op ons	6 min	11
8	God zoeken met een onverdeeld hart	4 min	14
9	Terugkeer uit alle volken	2 min	16
10	Het komende oordeel over Jeruzalem	3 min	18
11	Achab en Zedekia: valse profeten in het vuur	3 min	20
12	Semaja's verzet tegen Jeremia en zijn straf	4 min	21
13	Het Kleine Troostboek en de messiaanse tijd	2 min	24
14	Jeremia's droom en de opdracht tot schrijven	2 min	25

15	Het oordeel verbeeld als barensweeën	2 min	27
16	Jakobs benauwdheid en bevrijding uit Babel	3 min	28
17	David als naam voor de Messias	5 min	29
18	God tuchtigt Juda en geneest zijn wonden	3 min	33
19	Herbouw, eigen bestuur en een nieuw verbond	3 min	35
20	Profetieën begrijpen vanuit het evangelie	4 min	38
21	Een nieuwe uittocht uit Gods eeuwige liefde	3 min	41
22	Het overblijfsel keert terug naar Sion	3 min	44
23	Rachel weent: ballingschap en Bethlehem	3 min	46
24	Van Herodes tot de verwoesting van Jeruzalem	4 min	48
25	Efraïms berouw en Gods ontferming	2 min	50
26	Een vrouw omvat een man: de menswording	3 min	51
	Om verder te lezen		53

1

Hananja's valse belofte en zijn dood

De vorige keer zijn we gebleven bij Jeremia 28, waar Hananja, de valse profeet, door zijn eigen valse profetieën tegen Jeremia zijn ondergang tegemoetging. Hij brak het juk dat op Jeremia's nek had gelegen en zei:

En Hananja zei voor de ogen van heel het volk: Zo zegt de HEERE: Zo zal Ik binnen twee volle jaren het juk van Nebukadnezar, de koning van Babel, van de nek van alle volken breken. En de profeet Jeremia ging zijns weegs.

JEREMIA 28:11

Met andere woorden, Nebukadnezar zou het volk van Juda niet langer kunnen onderdrukken. Dat was een valse profetie en het was in strijd met wat Jeremia steeds had gezegd. Bovendien had Jeremia gezegd dat de ballingschap in Babylon zeventig jaar zou duren, maar Hananja zei:

Nee, over twee jaar.

Binnen twee jaar zou Jechonia, de koning die in ballingschap was weggevoerd, teruggebracht worden. En alle mensen die naar Babylon waren weggevoerd, zouden naar Jeruzalem terugkomen.

Jeremia zei:

Toen zei de profeet Jeremia tegen de profeet Hananja: Luister toch, Hananja, de HEERE heeft u niet gezonden. Ú echter hebt dit volk op leugen doen vertrouwen. Daarom, zo zegt de HEERE, zie, Ik ga u wegwerpen van de aardbodem. Dit jaar sterft u, omdat u hebt opgeroepen afvallig te worden van de HEERE.

JEREMIA 28:15-16

Het laatste wat we aan het einde van hoofdstuk 28 lazen, was dat de profeet Hananja nog datzelfde jaar stierf, in de zevende maand. Hoe hij aan zijn einde kwam, weten we niet, maar we weten wel waarom.

2

Jeremia's brief: vestig je in Babel

In hoofdstuk 29 staat:

Dit zijn de woorden van de brief die de profeet Jeremia uit Jeruzalem gestuurd heeft aan de rest van de oudsten van de ballingen, aan de priesters, aan de profeten en aan heel het volk dat Nebukadnezar van Jeruzalem in ballingschap had gevoerd naar Babel — nadat koning Jechonia, de koningin-moeder, de hovelingen, de vorsten van Juda en Jeruzalem, de ambachtslieden en de smeden uit Jeruzalem vertrokken waren —

JEREMIA 29:1-2

We lezen in hoofdstuk 52 van Jeremia, in vers 28, dat er 3023 mensen met Jechonia in ballingschap waren weggevoerd. We weten dat Ezechiël een van hen was. Het gaat om de mensen die in die tijd uit Juda naar Babel werden weggevoerd. Zij waren degenen van wie de profeet Hananja ten onrechte had gezegd dat ze binnen twee jaar zouden terugkeren. Maar Jeremia zegt tegen hen: ‘Nee, daar kun je maar beter niet op rekenen.’

Er waren blijkbaar ook valse profeten in Babylon. Onder die drieduizend mensen die waren weggevoerd, waren enkele Joden die beweerden profeten te zijn. Ze zeiden tegen hen: ‘Maak je geen zorgen. Dit duurt maar kort. We gaan binnenkort terug naar Jeruzalem. Vestig je hier in Babylon niet voor langere tijd.’

Jeremia's brief is in wezen bedoeld om hun te zeggen:

Bouw huizen en woon erin, leg tuinen aan en eet de vrucht ervan, neem vrouwen en verwek zonen en dochters, neem vrouwen voor uw zonen en geef uw dochters aan mannen, zodat zij zonen en dochters baren. Word daar talrijk en verminder niet in aantal. Zoek de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb gevoerd. Bid ervoor tot de HEERE, want in haar vrede zult u vrede hebben. Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Laten uw profeten die in uw midden zijn, en uw waarzeggers u niet bedriegen. Luister niet naar uw dromers die u laat dromen, want met leugen profeteren zij tegen u in Mijn Naam. Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE.

JEREMIA 29:5-9

Hij zegt: 'Leg je neer bij je ballingschap, want de rest van je leven zul je in Babylon zijn.'

3

Het dagelijks leven van de ballingen

De omstandigheden waarin de ballingen daar leefden, zijn interessant. Het was beslist niet zoals de slavernij in Egypte die de kinderen van Israël vóór de tijd van Mozes hadden doorstaan. De farao had hun immers zware slavenarbeid opgelegd. Hier deporteerden de Babyloniërs eenvoudigweg mensen uit hun vaderland, zodat ze niet op het idee zouden komen om in opstand te komen en bevrijding of onafhankelijkheid van Babylon op te eisen.

Zodra Babylon een gebied had veroverd, was het moeilijk om zo'n groot rijk in stand te houden en opstanden te onderdrukken. Iemand die door Babylon was overwonnen en in zijn eigen woonplaats mocht blijven, zou natuurlijk geneigd zijn om te proberen in

opstand te komen en zich opnieuw onafhankelijk van Babylon te verklaren. Dat zou gebeuren nadat de Babylonische legers waren vertrokken of slechts een kleine bezettingsmacht hadden achtergelaten. De vaderlandslievende mensen in de veroverde gebieden zouden de veroveraar het gemakkelijkst moeilijkheden kunnen bezorgen. Door de koninklijke familie, de intellectuele bovenlaag en de machtige mensen naar Babylon weg te voeren, zorgde Nebukadnezar er eenvoudigweg voor dat ze niet in Jeruzalem zouden zijn om in de toekomst een opstand tegen hem te organiseren.

Maar ze werden in Babylon niet erg slecht behandeld. Ze konden er zelfs huizen en boerderijen hebben en dergelijke dingen. Hoe ze daar aan landbouwgrond kwamen, is niet bekend. Waarschijnlijk hadden ze niet veel geld toen ze in ballingschap werden weggevoerd. Maar het is zelfs mogelijk dat de Babyloniërs hun gebieden toewezen die ze onder elkaar konden verdelen om er landbouw te bedrijven en te wonen. Zo zouden er van die Joodse nederzettingen ontstaan. We weten dat Ezechiël, die zich onder hen bevond, naar het schijnt in een Joodse nederzetting in Babylon woonde.

Deze mensen waren begonnen zich daar te vestigen, maar ze vestigden zich er niet echt voor langere tijd. Ze hadden namelijk valse profeten in hun midden die tegen hen zeiden: 'Vestig je hier niet voor langere tijd. Je gaat binnenkort naar huis.' Jeremia schreef hun een brief om dat idee recht te zetten.

4

De bezorging van Jeremia's brief

In vers 3 staat dat de brief werd verzonden:

door de hand van Elasa, de zoon van Safan, en Gemarja, de zoon van Hilkia, die Zedekia, de koning van Juda, naar Babel gestuurd heeft, naar Nebukadnezar, de koning van Babel:

JEREMIA 29:3

Hier volgt de brief, maar er staat dat Zedekia, de koning van Juda, deze mensen naar Babylon stuurde. Er staat niet waarom ze naar Babylon werden gestuurd. Jeremia gaf zijn brief mee aan de boodschappers, die toch al voor een andere opdracht onderweg waren, en zei: 'Hier, neem dit voor me mee.'

Dit herinnert ons eraan dat ze in de oudheid geen postdienst hadden. Zelfs in de tijd van Paulus, toen hij al zijn brieven schreef, hadden ze geen postdienst of koeriersdienst die het hele rijk bestreek. Als je een brief schreef, moest je die zo ongeveer zelf bezorgen. Of je moest iemand vinden die naar de plaats ging waar je brief naartoe moest, en die zover zien te krijgen dat hij hem voor je meenam.

Jeremia wil hier dus een brief naar de Babyloniërs sturen. Het is duidelijk dat de Babyloniërs de briefwisseling van Juda naar Babylon niet controleren. Er is hier geen sprake van een volledige afsluiting. Ze zitten in Babylon niet in de gevangenis. Omdat Zedekia op dit moment in feite in vrede met Babylon leeft, vóór zijn opstand tegen Babylon, kon hij voor allerlei doeleinden veilig boodschappers naar Babylon sturen en weer terug laten komen. Misschien stuurde hij zelfs schattinggeld naar Babylon, dat hij verplicht was af te dragen. Maar deze boodschappers die Zedekia naar Babylon stuurde, zouden ook deze brief van Jeremia meenemen. De brief luidt als volgt:

5

Bidden voor vrede onder een heidense overheid

Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël, tegen alle ballingen die Ik uit Jeruzalem naar Babel in ballingschap heb gevoerd: Bouw huizen en woon erin, leg tuinen aan en eet de vrucht ervan, neem vrouwen en verwek zonen en dochters, neem vrouwen voor uw zonen en geef uw dochters aan mannen, zodat zij zonen en dochters baren. Word daar talrijk en verminder niet in aantal. Zoek de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb gevoerd. Bid ervoor tot de HEERE, want in haar vrede zult u vrede hebben.

JEREMIA 29:4-7

Hij zegt dus: bid dat de Babylonische steden waarin jullie wonen vrede zullen hebben, dat er geen invallen en onrust enzovoort zullen zijn. Want jullie zullen een tijdlang meemaken wat zij meemaken. Als zij vrede hebben, zullen jullie vrede hebben. Bid daarom dat zij vrede zullen hebben.

Paulus gaf christenen eigenlijk vergelijkbare instructies over de Romeinse overheid. In 1 Timotheus hoofdstuk 2, vers 1 en 2, zei Paulus:

Ik roep er dan vóór alles toe op dat smekingen, gebeden, voorbeden en dankzeggingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en allen die hooggeplaatst zijn, opdat wij een rustig en stil leven zullen leiden, in alle godsvrucht en waardigheid. Want dat is goed en welgevallig in de ogen van God, onze Zaligmaker,

1 TIMOTHEÛS 2:1-3

Christenen bevinden zich in een enigszins vergelijkbare situatie als de ballingen in Babylon. Ze zijn ver van hun vaderland en leven in een heidense wereld. Toch moeten we voorlopig hier leven. Het is dus in ons voordeel als de wereld waarin we leven, ook al is die niet christelijk, betrekkelijk stabiele, vreedzame en welvarende omstandigheden kent. Paulus zegt dat we moeten bidden voor de overheden waaronder we leven, ook al zijn die heidens. In de tijd van Paulus werd ervan uitgegaan dat de Romeinse overheid heidens was. Maar er kon nog steeds voor gebeden worden, dat God het rijk vrede zou geven, zodat christenen vrede zouden hebben. Dat is blijkbaar iets goeds.

Nu weten we dat vervolging van christenen soms ook goede gevolgen heeft. Maar Paulus leek aan te geven dat het wenselijker is dat we vrede hebben dan dat er een situatie van onrust en vervolging is. Zo is ook de boodschap van Jeremia's brief aan de ballingen dat je moet bidden voor het land Babylon, dat zij een vreedzame tijd zullen hebben, zodat ook jullie daar vrede zullen ervaren.

6

Valse dromen en zeventig jaar ballingschap

Vers 8:

Want dit zegt de Heer van de hemelse legers, de God van Israël: laat je niet misleiden door de profeten en waarzeggers onder jullie. Luister ook niet naar de dromen die jullie zelf laten dromen.

Er staat hier:

Want zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Laten uw profeten die in uw midden zijn, en uw waarzeggers u niet bedriegen. Luister niet naar uw dromers die u laat dromen,

JEREMIA 29:8

Dat betekent dat de mensen ervoor zorgen dat de profeten deze dromen dromen. Blijkbaar betaalden de mensen de profeten om met dromen en godsspraken te komen. Dat is een van de redenen waarom de profeten het soort dromen en godsspraken doorgaven dat de mensen graag wilden horen. Zo konden ze hun brood blijven verdienen. De mensen zorgden er dus zelf voor dat deze profeten deze dromen droomden en deze godsspraken doorgaven. Waarschijnlijk deden ze dat door hen financieel te ondersteunen zolang ze het soort dromen en godsspraken doorgaven dat ze wilden horen.

want met leugen profeteren zij tegen u in Mijn Naam. Ik heb hen niet gezonden, spreekt de HEERE. Want zo zegt de HEERE: Voorzeker, pas wanneer zeventig jaren in Babel voorbij zijn, zal Ik naar u omzien en over u Mijn goede woord gestand doen, door u terug te brengen naar deze plaats.

JEREMIA 29:9-10

Dit is de tweede keer dat Hij de 70 jaar noemt. De eerste keer was eerder, in hoofdstuk 25 en vers 12, waar Hij voor het eerst openbaarde dat het een ballingschap van 70 jaar zou zijn. Hij herhaalt Zichzelf hier in vers 10.

7

Gods goede plannen en de toepassing op ons

Ik immers, Ik ken de gedachten die Ik over u koester, spreekt de HEERE. Het zijn gedachten van vrede en niet van kwaad, namelijk om u toekomst en hoop te geven. Dan zult u Mij aanroepen en heengaan, u zult tot Mij bidden en Ik zal naar u luisteren. U zult Mij zoeken en vinden, wanneer u naar Mij zult vragen met heel uw hart.

JEREMIA 29:11-13

Vers 11 en 13 zijn verzen die vaak door christenen worden aangehaald. We halen vers 13 vaak aan en vertellen mensen dat ze God met heel hun hart moeten zoeken als ze Hem hopen te vinden. Dat wil zeggen: als je God halfslachtig zoekt, zal dat niet noodzakelijk een openbaring van Hem of enig ingrijpen van God opleveren. Ik denk dat dat waar is.

Ook vers 11 wordt vaak door christenen aangehaald. Volgens mij is het tegenwoordig zelfs een van de meest aangehaalde verzen uit het Oude Testament. Toen ik jong was, hoorde ik het niet zo vaak, maar nu lijkt het wel alsof ik het voortdurend hoor. Iedereen haalt dit aan als een van zijn favoriete beloften. Het punt is dat het geen belofte is die rechtstreeks aan christenen is gedaan. Het is een belofte aan de ballingen. En mij wordt vaak gevraagd, ook in het radioprogramma, of het terecht is dat wij zulke beloften voor onszelf opeisen. Vaak vermoeden de mensen die dat vragen dat dit eigenlijk niet is wat we zouden moeten doen. We moeten erkennen dat deze beloften oorspronkelijk echt aan iemand anders zijn gedaan, in andere omstandigheden dan de onze. Daarom is het misschien niet terecht dat wij er aanspraak op maken. Maar ik vind dat niet zo verkeerd. Hoewel deze woorden tot een bepaald publiek en in bepaalde omstandigheden worden gesproken, openbaren ze toch Gods karakter in het algemeen en Zijn bedoelingen voor Zijn volk. En de Bijbel maakt heel duidelijk dat de beloften die God aan Israël heeft gedaan, uiteindelijk gelden voor Christus en voor degenen die in Christus zijn.

Hoewel er beloften zijn die God aan Israël heeft gedaan die niet noodzakelijk rechtstreeks op ons van toepassing zijn, is een belofte zoals vers 11 eigenlijk heel algemeen. In wezen bevestigt die alleen dat Gods plan voor Zijn volk een goed plan is. Hij bemoedigt degenen die in Babylon zijn. Hoewel ze het gevoel hebben dat hun iets ergs is overkomen, kan dit in werkelijkheid goed voor hen uitpakken. God is werkelijk van plan om hun nakomelingen uiteindelijk, na zeventig jaar, terug te brengen naar het land van Jeruzalem. God heeft een plan voor hen. Ze kunnen zich daar maar beter vestigen en zoveel mogelijk van dat plan genieten, want vanaf dit punt zal het voor hen niet erger worden. God heeft voor hen een goede afloop voor ogen, geen slechte afloop.

In hoeverre kunnen we dat nu op onszelf toepassen? We zouden het kunnen opvatten als een algemene uitspraak dat God een goed plan voor Zijn volk heeft, en dat is waar. Je zou het ook op je eigen omstandigheden kunnen toepassen. Alleen is het probleem hier dat deze belofte aan de Joden op dat moment inhoudt dat ze eigenlijk geen nieuwe

crises zullen meemaken. De crisis is voor hen voorbij. God wil dat ze zich daar vestigen, een vreedzaam leven leiden en verwachten dat het volgende wat komt iets goeds is. Dat wil zeggen: nadat ze lange tijd hun kinderen en kleinkinderen in hun land hebben grootgebracht, zal God hen weer terugbrengen naar Jeruzalem. Dat is iets goeds. In wezen zegt Hij: 'Je hoeft niet bang te zijn dat je in de nabije toekomst nog meer van dezelfde soort rampen zult meemaken als je hebt meegemaakt. Ik heb een beter plan voor je dan dat.'

Toch kan de individuele christen er natuurlijk niet helemaal zeker van zijn dat dit Gods woord voor hem is, tenminste niet wat die gevolgtrekking betreft. We kunnen met zekerheid zeggen dat God uiteindelijk goede plannen voor ons heeft. Paulus zegt dat toch in Romeinen 8:28?

En wij weten dat voor hen die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede, voor hen namelijk die overeenkomstig Zijn voornemen geroepen zijn.

ROMEINEN 8:28

Het klinkt alsof het in het algemeen om hetzelfde soort principe gaat. Sommige mensen kunnen in hun leven echter merken dat het volgende stuk van de weg niet zo vlak is, omdat er beproevingen en rampen zijn. En we kunnen niet aannemen dat wij allemaal, ieder in onze eigen omstandigheden en in de manier waarop God met ons omgaat en plannen voor ons heeft, in een vergelijkbare situatie verkeren als deze ballingen, die het moeilijkste nu achter de rug hebben. Hij zegt in wezen: 'Ontspan je, Ik heb een goed plan voor je leven.'

Dit is niet alleen bedoeld om te verwijzen naar wat er over zeventig jaar zou gebeuren, maar ook om te zeggen dat God nu aan hun kant staat. Ze kunnen uitzien naar een betere situatie dan die waarin ze tijdens de oorlog in Jeruzalem verkeerden. En wij kunnen er niet altijd zeker van zijn dat God in onze uiterlijke omstandigheden in de nabije toekomst betere tijden voor ons heeft. Maar we kunnen dit opvatten als een algemene bevestiging van Gods bedoelingen voor Zijn volk, op de lange termijn en over het geheel genomen. Zijn plannen zijn goed. Zijn plannen zijn niet op onheil gericht. Hij wil dat we uiteindelijk vrede hebben. Er is hoop voor de toekomst. Maar in

vers 11 lijkt Hij deze mensen vrede in de nabije toekomst te beloven. En dat is niet noodzakelijk iets wat op iedere christen op elk willekeurig moment in zijn leven kan worden toegepast, want voor sommigen liggen er tijden van onrust in het verschiep.

8

God zoeken met een onverdeeld hart

Dus Hij zegt:

Dan zullen jullie Me aanroepen en naar Me toe komen om tot Me te bidden, en dan zal Ik naar jullie luisteren. Jullie zullen Me zoeken en Me vinden als jullie Me met heel jullie hart zoeken.

Het wijst er wel op dat God alleen geïnteresseerd is in een onverdeeld hart. En in zekere zin kunnen we zien dat halfslachtig naar God zoeken beledigend voor Hem is. Het is alsof je Hem niet serieus neemt. Als er een God is, dan kan niets het meer waard zijn om serieus genomen te worden. Als er geen God is, heeft het geen zin om halfslachtig naar Hem te zoeken als Hij er niet is. Halfslachtig naar God zoeken is gewoon onredelijk. Je doet dan alsof er een God is, maar alsof Hij niet belangrijk genoeg is om je hele hart en je hele leven volledig aan Hem te wijden. En daarmee haal je God eigenlijk naar beneden. Het haalt God meer naar beneden dan atheïsme dat doet, want atheïsme haalt God niet naar beneden. Atheïsme zegt alleen maar dat Hij er niet is. En wanneer iemand zegt dat Hij er is, maar Hem niet serieus neemt en Hem niet met heel zijn hart zoekt, dan plaatst die persoon Hem wat belangrijkheid betreft eigenlijk op hetzelfde niveau als andere dingen, en onder het niveau van sommige dingen. God moet alles worden voor degenen die in Hem geloven, anders is het een belediging voor Hem. Daarom wordt ons geboden, en Jezus zei dat dit het eerste en grootste gebod is:

Hij antwoordde en zei: U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel, met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.

LUKAS 10:27

Hem met heel je hart zoeken is de enige manier van zoeken waarbij Hij werkelijk belooft Zich te openbaren. Maar mensen die Hem wel met heel hun hart zoeken, zullen Hem vinden.

Ik ken christenen, of mensen die christen waren, die zeggen dat ze vroeger God zochten. Naar hun eigen idee zochten ze Hem met heel hun hart, maar Hij liet Zich niet zien, en daarom gaven ze het zoeken op. Nou, dan zochten ze niet met heel hun hart. Met heel je hart zoeken betekent niet dat je het een paar dagen of zelfs een paar jaar probeert en je uiterste best doet, maar dat je vervolgens, als God Zich niet laat zien, ook wel zonder Hem kunt. Het feit dat je überhaupt zonder Hem kunt, betekent dat je er nooit met je hele hart bij betrokken was.

Als je je hele hart volledig inzet om God te zoeken, kun je die zoektocht niet gemakkelijk opgeven, omdat je jezelf eraan hebt verbonden. Je hart is er helemaal aan toegewijd. En als Hij Zich niet snel laat zien, zorgt de pijn in je hart ervoor dat je blijft zoeken, omdat je verder niets hebt. Je hebt alles op één kaart gezet. Als Hij je niet te hulp komt, zit er niets anders op dan te sterven. Je wilt niet sterven, dus blijf je gewoon zoeken totdat je vindt.

Het is net als water zoeken in een woestijn. Je hoopt dat je voorbij de volgende heuvelrug eindelijk de oase zult vinden, maar je komt over de heuvelrug en die is er niet. Dan zeg je niet zomaar: 'Goed, dan ga ik maar dood, denk ik.' Nee, zolang je adem hebt, blijf je zoeken naar wat je zo wanhopig nodig hebt. Hetzelfde geldt voor het zoeken naar God.

Als iemand zegt: 'Ik zocht God toen ik jonger was. Het leverde me niet echt veel op, dus dat doe ik niet meer', dan zocht die persoon niet met heel zijn hart. Hij ging er niet helemaal voor, anders zou hij niet zomaar hebben gezegd: 'Nou, goed, ik heb het geprobeerd.' Als je het alleen maar eens probeert, ga je er niet helemaal voor. Je moet je er helemaal aan geven, als het ware in het diepe springen, van de klif af. Dan zul je ontdekken:

De eeuwige God is voor u een woning, en onder u zijn eeuwige armen. Hij verdrijft de vijand voor u uit, en zegt: Vaag hem weg!

DEUTERONOMIUM 33:27

Wanneer je met heel je hart zoekt, dan wordt Hij gevonden. Alles wat minder is, is een belediging voor Hem. Dat is ongetwijfeld waarom Hij Zich niet aan halfslachtige mensen openbaart. Het is een belediging voor Hem.

9

Terugkeer uit alle volken

Ik zal door u gevonden worden, spreekt de HEERE, Ik zal een omkeer brengen in uw gevangenschap en u bijeenbrengen uit alle volken en uit alle plaatsen waarheen Ik u verdreven heb, spreekt de HEERE, en Ik zal u terugbrengen naar de plaats vanwaar Ik u in ballingschap heb gevoerd.

JEREMIA 29:14

Het is belangrijk om op te merken dat ze niet alleen naar Babylon waren weggevoerd. Ze waren naar veel volken weggevoerd.

Sommigen van hen maakten natuurlijk misschien niet eens deel uit van de Babylonische ballingschap, maar waren mensen die in de tijd van de Assyriërs of op andere momenten in ballingschap waren gevoerd. Ze hebben een geschiedenis vol rampen en oorlogen gehad, en veel Joden zijn in de jaren en eeuwen hiervoor uit het land verdreven. De Joden waren dus verspreid geraakt. De diaspora bevond zich overal, onder veel volken. Toch zei Hij:

Ik zal ze uit alle volken terughalen.

Soms worden bepaalde gedeelten uit Jeremia, vooral uit de hoofdstukken 30 tot en met 34, aangehaald door hedendaagse christelijke leraren over profetie. Daar zegt God:

Zie, Ik ga hen bijeenbrengen uit al de landen waarheen Ik hen in Mijn toorn, in Mijn grimmigheid en in grote verbolgenheid verdreven zal hebben, en Ik zal hen terugbrengen naar deze plaats en hen onbezorgd doen wonen.

JEREMIA 32:37

Ze zeggen dat dit niet de Babylonische ballingschap kan zijn, omdat die alleen naar Babylon was. Maar nu bevinden de Joden zich onder alle volken, en daarom moet dit gaan over een toekomstige bijeenverzameling, waarbij God belooft hen daarvandaan terug te brengen.

Maar je kunt zien dat over de Babylonische ballingschap wordt gesproken als een wegvoering naar alle volken. Er waren zeker volken waarheen ze niet verdreven waren, maar het is een overdrijving. De gedachte is dat Babylon veel volken had veroverd, en dat de Joden daarom werden weggevoerd en over een aantal van die volken werden verspreid. Het was dus niet slechts één volk waarheen ze verdreven werden. Er staat:

Uit alle volken.

10

Het komende oordeel over Jeruzalem

Ik zal door u gevonden worden, spreekt de HEERE, Ik zal een omkeer brengen in uw gevangenschap en u bijeenbrengen uit alle volken en uit alle plaatsen waarheen Ik u verdreven heb, spreekt de HEERE, en Ik zal u terugbrengen naar de plaats vanwaar Ik u in ballingschap heb gevoerd. Omdat u gezegd hebt: De HEERE heeft ons profeten in Babel doen opstaan, daarom zo zegt de HEERE van de koning die zit op de troon van David, en van heel het volk dat woont in deze stad, uw broeders die niet met u in ballingschap zijn vertrokken, zo zegt de HEERE van de legermachten: Zie, Ik ga onder hen het zwaard, de honger en de pest zenden. Ik wil hen maken als de afschuwelijke vijgen die niet te eten zijn vanwege hun slechte kwaliteit.

JEREMIA 29:14-17

Dat is duidelijk een verwijzing naar het visioen dat hij in hoofdstuk 24 had, waarin hij twee manden met vijgen zag. Degenen die in de stad waren achtergebleven, waren de rotte vijgen. De goede mand met vijgen bestond uit de ballingen, degenen aan wie hij hier schrijft. Hij zegt: 'Jullie ballingen, jullie profeten vertellen jullie dat jullie naar Jeruzalem zullen terugkeren. Jullie moeten niet naar Jeruzalem willen terugkeren. De mensen in Jeruzalem zijn de rotte vijgen, en Ik zal hen in een nog slechtere toestand brengen. Ze zullen een belegering meemaken die jullie niet hebben hoeven doorstaan. Ze zullen bloedvergieten in hun straten zien dat jullie niet hebben hoeven zien. Jullie hoeven hen niet te benijden.'

Je moet op dit moment niet naar huis willen terugkeren.

Ik zal hen achtervolgen met het zwaard, met de honger en met de pest. Ik zal hen tot een schrikbeeld stellen voor alle koninkrijken van de aarde, tot een vervloeking en tot een verschrikking, tot een aanfluiting en tot smaad onder alle volken waarheen Ik hen verdreven heb, omdat ze naar Mijn woorden niet geluisterd hebben, spreekt de HEERE, toen Ik Mijn dienaren, de profeten, vroeg en laat tot hen heb gezonden. Maar u hebt niet geluisterd, spreekt de HEERE. En u, alle ballingen die Ik uit Jeruzalem heb weggezonden naar Babel, hoor het woord van de HEERE. Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël, van Achab, zoon van Kolaja, en van Zedekia, zoon van Maäseja, die in Mijn Naam leugen tegen u profeteren: Zie, Ik ga hen overgeven in de hand van Nebukadrezar, de koning van Babel, en hij zal hen voor uw ogen doodslaan.

JEREMIA 29:18-21

11

Achab en Zedekia: valse profeten in het vuur

Verder weten we niets over deze mannen, maar dit waren kennelijk valse profeten onder de ballingen in Babylon.

Aan hen zal een vloek ontleend worden bij alle ballingen van Juda die in Babel zijn: Moge de HEERE u maken als Zedekia en als Achab, die de koning van Babel heeft geroosterd in het vuur! — omdat zij een dwaasheid in Israël hebben gedaan: zij hebben overspel gepleegd met de vrouwen van hun naasten en spraken in Mijn Naam een leugenwoord, dat Ik hun niet geboden had. Ik ben het Die dat weet en ben er Getuige van, spreekt de HEERE.

JEREMIA 29:22-23

Deze twee valse profeten logen niet alleen in de Naam van de HEERE; ze pleegden ook overspel met de vrouwen van hun burens. Dit waren goddeloze mannen. En God zegt:

Ik ga ze uitleveren aan de koning van Babylon. Hij zal ze in het vuur roosteren.

Mensen in het vuur roosteren was trouwens iets wat de Babyloniërs deden. De Perzen deden dat nooit. De Perzen beschouwden vuur als heilig. Daarom verbrandden ze mensen niet wanneer ze hen terechtstelden. Ze deden andere dingen, zoals hen aan leeuwen voeren. We zien dit ook bij Nebukadnezar, de koning van Babylon, die Sadrach, Mesach en Abed-Nego in een vurige oven laat werpen. Maar de Perzische koning Darius laat Daniël in een leeuwenkuil werpen. Verschillende culturen, verschillende vormen van terechtstelling.

Maar de Babyloniërs verbrandden wel mensen, en daarvan vinden we nog een bevestiging in Daniël hoofdstuk 3. Het verschil is dat Daniël hoofdstuk 3 beschrijft hoe Nebukadnezar drie mannen in een vuur laat werpen, en dat het hen niet verbrandt omdat ze rechtvaardige mannen zijn en God hen bewaart. Deze twee mannen zijn

valse profeten, en het vuur zal hen wel degelijk roosteren. En ze zullen zo spreekwoordelijk worden vanwege het afschuwelijke dat hun is overkomen, dat mensen, wanneer ze anderen vervloeken, zeggen:

Mag God je net zo laten eindigen als die twee.

Waarom zou Nebukadnezar dit met deze twee mannen doen? Over het algemeen leven de ballingen in Babylon op redelijk vreedzame voet met de koning. Waarom krijgen deze twee mannen deze straf? Vrijwel zeker vanwege de aard van hun boodschap. Ze wakkeren onvrede aan onder de ballingen. Ze beweren dat Babylon binnenkort zal vallen en dat de Joden die in gevangenschap zijn weggevoerd, naar huis zullen worden gestuurd.

Ten eerste is het een boodschap die tegen Babylon gericht is. Ten tweede zou die invloed hebben op de stemming onder de mensen, zodat ze zich er nooit zouden vestigen. Daardoor zouden de Babyloniërs hen moeilijker kunnen besturen en in de hand houden dan wanneer ze zich er gewoon vestigden, tevreden waren en zeiden: 'Nou, we blijven hier een tijdje.' Deze profeten zeiden dus eigenlijk dingen die de Babyloniërs lastig zouden vinden.

Kennelijk moet Nebukadnezar deze twee mannen hebben gearresteerd en in de vurige oven hebben laten werpen, hoewel we daar hierna geen verslag van hebben. Zoals hij later ook met Sadrach, Mesach en Abed-Nego zou doen, of misschien al had gedaan. Eigenlijk denk ik dat Sadrach, Mesach en Abed-Nego waarschijnlijk, omdat zij op dat moment ongeveer acht jaar langer in gevangenschap waren, misschien al door het vuur waren gegaan. We weten niet precies wanneer zij die beproeving hebben doorgemaakt.

12

Semaja's verzet tegen Jeremia en zijn straf

In vers 24 staat:

Tegen Semaja, de Nechelamiet, moet u zeggen:

JEREMIA 29:24

Nog een valse profeet. We weten dat hij een valse profeet is, want midden in vers 31 staat:

Stuur aan alle ballingen deze boodschap: Zo zegt de HEERE van Semaja, de Nechemiet: Omdat Semaja u geprofeteerd heeft, terwijl Ík hem niet heb gezonden, en heeft gemaakt dat u op leugen vertrouwt,

JEREMIA 29:31

Hier hebben we dus nog een van de valse profeten die onder de ballingen woont.

Zo zegt de HEERE van de legermachten, de God van Israël: Omdat ú brieven in uw eigen naam verstuurd hebt naar heel het volk dat in Jeruzalem is, en naar Zefanja, de zoon van Maäseja, de priester, en naar al de priesters: De HEERE heeft u tot priester aangesteld in plaats van de priester Jojada om opzichters te zijn in het huis van de HEERE over iedereen die krankzinnig is en zich voor profeet uitgeeft, opdat u die vastzet in een blok en met een ketting aan de hals: Nu dan, waarom hebt u Jeremia uit Anathoth, die zich bij u uitgeeft voor profeet, niet bestraft? Want daarom heeft hij tot ons naar Babel de boodschap gestuurd: Het gaat lang duren. Bouw huizen en woon erin, leg tuinen aan en eet de vrucht ervan.

JEREMIA 29:25-28

Dit is blijkbaar een tweede brief die hij stuurde. Jeremia stuurde de eerste brief, die waarschijnlijk tot en met vers 23 liep. Vervolgens stuurde deze man, Semaja, een reactie op de brief van Jeremia terug naar de priesters in Jeruzalem. Daarin zei hij: ‘Luister, heeft God jullie niet de verantwoordelijkheid toevertrouwd om gekken van de straat te houden? Valse profeten die beweren profeten te zijn, moeten jullie die niet in het blok zetten en hun een lesje leren? Waarom doen jullie dat niet met Jeremia?’ Dat

zegt deze valse profeet. Het opmerkelijke is dat deze man Semaja, die de brief schrijft, zelf beweert een profeet te zijn. Toch zegt hij: 'Jullie horen alle profeten, iedereen die zo gek is om te denken dat hij een profeet is, in het blok te zetten.' Natuurlijk kon hij Semaja niet in het blok zetten. Die zit helemaal in Babel. Maar wat hij daarmee eigenlijk zegt, is: 'Ik ben de uitzondering. Je moet iedereen die denkt dat hij een profeet is in het blok zetten, want die moet wel gek zijn. Behalve ik natuurlijk. Waarom hebben jullie dat niet met Jeremia gedaan?' Hij verwijst naar de brief die Jeremia hun in de eerdere verzen had gestuurd.

Vers 29:

De priester Zefanja las deze brief voor ten aanhoren van de profeet Jeremia.

JEREMIA 29:29

Semaja zei dus eigenlijk tegen deze man, de priester, dat hij Jeremia in het blok moest zetten. Zefanja stond blijkbaar welwillender tegenover Jeremia en zette hem niet in het blok. Maar hij bracht hem wel op de hoogte van wat er in deze zaak over hem geschreven was.

Toen kwam het woord van de HEERE tot Jeremia: Stuur aan alle ballingen deze boodschap: Zo zegt de HEERE van Semaja, de Nechemiet: Omdat Semaja u geprofeteerd heeft, terwijl Ik hem niet heb gezonden, en heeft gemaakt dat u op leugen vertrouwt, daarom, zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga Semaja, de Nechemiet, en zijn nageslacht straffen. Hij zal niemand hebben die woont in het midden van dit volk. Hij zal niet het goede zien dat Ik doen zal aan Mijn volk, spreekt de HEERE, want hij heeft opgeroepen afvallig te worden van de HEERE.

JEREMIA 29:30-32

Dat er gezegd wordt dat hij niemand onder zijn volk zal hebben, kan betekenen dat hij geen nakomelingen zal hebben. Dan zal dus niemand van zijn familie tot het einde van de zeventig jaar leven om het goede te zien dat Jeremia geprofeteerd heeft. Dat zou het oordeel over deze man zijn. Je zou denken dat ze zwaardere oordelen verdienden, aangezien iemand die een valse profeet was onder de wet van Mozes gestenigd moest worden. Eigenlijk zijn de profetieën van Jeremia tegen deze valse profeten vaak betrekkelijk barmhartig. Ze hadden gestenigd moeten worden.

13

Het Kleine Troostboek en de messiaanse tijd

De hoofdstukken 30 tot en met 33, een gedeelte van vier hoofdstukken, vormen een afzonderlijk gedeelte in Jeremia. Het lijkt op sommige van de veel kortere gedeelten, bijvoorbeeld in hoofdstuk 23, die messiaans waren en over het messiaanse tijdperk gingen. Zoals we weten, zijn er in Jesaja veel van zulke passages. Maar dit gedeelte, de hoofdstukken 30 tot en met 33, is het enige gedeelte in Jeremia met iets van een uitvoerig visioen van het messiaanse tijdperk. Dit gedeelte wordt door geleerden soms het Kleine Troostboek genoemd.

Het Troostboek is, zoals je weet, de titel die aan het laatste deel van het boek Jesaja wordt gegeven. Jesaja 40 tot en met 66 wordt vaak het Troostboek genoemd. Deze kortere versie van een profetie die op die profetieën lijkt, krijgt van sommigen de titel het Kleine Troostboek.

Als je je het Troostboek in Jesaja, de hoofdstukken 40 tot en met 66, herinnert: dat stond in de context van het einde van de Babylonische ballingschap. God bevrijdde hen door middel van Kores om terug te gaan en hun stad in Jeruzalem en de tempel te herbouwen. Dat was de ogenschijnlijke achtergrond van het Troostboek in Jesaja. Maar we ontdekten dat veel van wat er werkelijk geprofeteerd werd, te maken had met Jezus en het huidige messiaanse tijdperk. De terugkeer van de ballingen uit Babel bood eenvoudigweg de aanleiding om de zaken van het messiaanse tijdperk ter sprake te brengen.

Dat geldt ook voor dit gedeelte dat we zo gaan lezen. We zullen profetieën tegenkomen die Jeremia geeft over God Die de ballingen uit Babel terugbrengt. Maar als we de bijzonderheden lezen, zullen die eigenlijk van toepassing zijn op het huidige tijdperk, het messiaanse tijdperk. Passages uit dit gedeelte worden natuurlijk in het Nieuwe Testament met die strekking aangehaald. Zo weten we dat ze over het messiaanse tijdperk gaan.

We hebben dus dit gedeelte van vier hoofdstukken dat er ongeveer midden in het boek uitspringt. Het begint in hoofdstuk 30:

14

Jeremia's droom en de opdracht tot schrijven

Het woord dat van de HEERE tot Jeremia kwam:

JEREMIA 30:1

Ik wil er alleen even op wijzen dat er staat:

Dit is de boodschap die Jeremia kreeg.

Het kwam blijkbaar in een droom. Dat horen we niet meteen, maar als je bij hoofdstuk 31, vers 26 komt, staat er:

Hierop ontwaakte ik en ik keek. Mijn slaap was mij aangenaam geweest.

JEREMIA 31:26

Het klinkt alsof hij sliep toen dit woord aan hem werd gegeven. Hij werd dus wakker, en het klinkt alsof hij daarna weer ging slapen. Hij keek om zich heen, ging weer slapen en beseftte dat hij geslapen had. Maar het was een aangename ervaring om deze dromen te hebben.

Hier is het woord, hoofdstuk 30, vers 2:

Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Schrijf voor u al de woorden die Ik tot u gesproken heb, in een boek.

JEREMIA 30:2

Dit verwijst niet naar het opschrijven van alle profetieën die hij hiervoor heeft gegeven. Pas in hoofdstuk 36 krijgt hij namelijk, onder andere omstandigheden, daadwerkelijk de opdracht om dat te doen. In hoofdstuk 36, vers 2, zei God:

Neem u een boekrol en schrijf daarop alle woorden die Ik tot u gesproken heb over Israël, over Juda en over alle volken, vanaf de dag dat Ik tot u gesproken heb, vanaf de dagen van Josia tot op deze dag.

JEREMIA 36:2

Overigens kwam die opdracht in hoofdstuk 36 om zijn profetieën op te schrijven ongeveer twintig of eenentwintig jaar nadat hij in het dertiende jaar van Josia was begonnen te prediken. Volgens deze opdracht in hoofdstuk 36, vers 2, moesten er dus profetieën van ongeveer twintig jaar worden opgeschreven. Maar in hoofdstuk 30 lijkt het waarschijnlijk alleen te gaan om de inhoud van deze droom, de inhoud van hoofdstuk 30 tot en met 33, die bij deze gelegenheid moet worden opgeschreven.

15

Het oordeel verbeeld als barensweeën

Want zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik een omkeer zal brengen in de gevangenschap van Mijn volk, Israël en Juda, zegt de HEERE, en Ik hen zal terugbrengen naar het land dat Ik hun vaders gegeven heb, en zij zullen het in bezit nemen. Dit zijn de woorden die de HEERE gesproken heeft tot Israël en tot Juda. Want zo zegt de HEERE: Een schrikwekkende stem hebben wij gehoord, angst is er, geen vrede. Vraag toch en zie of een man baren kan? Waarom heb Ik dan iedere man gezien met zijn handen op zijn heupen als een barende vrouw, en waarom zijn alle gezichten lijkleek weggetrokken?

JEREMIA 30:3-6

Deze verwijzing naar mensen die hun handen op hun lendenen houden en zich gedragen als een barende vrouw, verwijst eenvoudig naar de hevige pijn die mensen lijden vanwege het oordeel dat over hen komt. Het is eigenlijk een beeld dat Jesaja verschillende keren gebruikte, minstens drie of vier keer. Jesaja sprak over het oordeel dat over Israël of Juda zou komen, of zelfs over sommige van de heidense volken waartegen Jesaja profeteerde. Er staat dat ze als een barende vrouw zullen zijn, met hun handen op hun lendenen.

In wezen is het gewoon een beeldspraak voor een bevalling. Er wordt hier niet echt een kind geboren, en er is niet echt een man die een kind krijgt. Er staat:

Waarom doen die mannen alsof ze aan het bevallen zijn?

Mannen krijgen toch geen baby's? Dat is wat hij zegt. Maar ze lijden hevige pijn, alsof ze weeën hebben.

16

Jakobs benauwdheid en bevrijding uit Babel

Wee! Want die dag is groot, er is er geen als hij. Het is een tijd van benauwdheid voor Jakob, toch zal hij daaruit verlost worden. Want op die dag zal het geschieden, spreekt de HEERE van de legermachten, dat Ik zijn juk van uw nek zal breken en uw banden zal verscheuren. Vreemden zullen zich niet meer door hem laten dienen, maar zij zullen de HEERE, hun God, dienen, en hun Koning David, Die Ik hun zal doen opstaan.

JEREMIA 30:7-9

Deze tijd van Jakobs benauwdheid, dit is de enige plaats in de Bijbel waar die uitdrukking wordt gebruikt. Maar als je vertrouwd bent met de populaire uitleg van profetieën vanuit de bedelingenleer, dan weet je dat de tijd van Jakobs benauwdheid een aanduiding is die aanhangers van de bedelingenleer gebruiken voor de toekomstige grote verdrukking. Het is zelfs een van de argumenten die ze aanvoeren voor een opname vóór de grote verdrukking. Want, zeggen ze, het is geen tijd van benauwdheid voor de gemeente. De grote verdrukking is een tijd van Jakobs benauwdheid. Israël zal in de grote verdrukking worden gelouterd. Het is Israël waarmee God Zich in de grote verdrukking bezighoudt. Het is Jakobs benauwdheid, en daarom hoeft de gemeente hier niet te zijn en kan ze daarvoor worden opgenomen.

Om te beginnen zou het argument niet deugen, zelfs als de grote verdrukking de tijd van Jakobs benauwdheid wordt genoemd. Want dat vertelt ons niet dat de gemeente hier niet óók zou zijn. Het zou tenslotte Jakobs benauwdheid kunnen zijn, terwijl de gemeente erdoorheen bewaard zou kunnen worden. De redenering deugt niet. Maar wat nog erger is: er is geen reden om de grote verdrukking die zij op het oog hebben een tijd van Jakobs benauwdheid te noemen, aangezien die uitdrukking alleen hier in de Schrift wordt gebruikt. Het gaat niet over een toekomstige grote verdrukking. Het gaat over de pijn van degenen die door Babylon worden overwonnen en naar Babylon gaan.

Maar wanneer er staat dat Jakob eruit verlost zal worden, staat er in vers 8 dat het juk van zijn nek gebroken zal worden. Dat gaat duidelijk over het juk van Babylon, de huidige gevangenschap waar Jeremia zich hier mee bezighoudt. Israël zal uit de Babylonische gevangenschap verlost worden. De tijd van Jakobs benauwdheid is wat hun overkwam door de Babylonische invasie en oorlog en verovering en gevangenschap. Dat is benauwdheid voor Israël, maar die is niet blijvend. Hij zal eruit verlost worden. God gaat het juk, dat wil zeggen het juk van Babylon, van je nek breken en je banden verbreken. Er staat in vers 8:

Buitenlanders zullen hen niet meer tot slaaf maken.

Deze tijd van Jakobs benauwdheid is dus geen verwijzing naar een toekomstige grote verdrukking, maar naar de verdrukking waar Jeremia het al die tijd over heeft gehad. In vers 9 staat:

17

David als naam voor de Messias

Maar ze zullen de Heer, hun God, dienen en David, hun koning, die Ik voor hen zal aanstellen.

David is natuurlijk dood, en dit is geen verwijzing naar de opstanding. Sommige aanhangers van de bedelingenleer geloven dat David in het duizendjarig rijk, wanneer hij uit de dood wordt opgewekt, daadwerkelijk zal regeren in het duizendjarig rijk. Ze gebruiken een vers als dit:

Ze zullen hun koning David dienen. Ik zal hem aanstellen.

Maar in werkelijkheid is David een codenaam voor de Messias, niet alleen hier, maar ook elders. De profeten wisten niet hoe de Messias zou heten. Dat was hun duidelijk nog niet geopenbaard. Omdat dat niet zo was, noemden ze Hem soms David, omdat Hij de blijvende en meest recente bezetter van de Davidische troon, van de Davidische dynastie, zou zijn.

Je herinnert je misschien dat Rehabeam David werd genoemd. Rehabeam was Davids kleinzoon, maar toen hij de lasten voor het volk Israël verzwaarde, zeiden ze:

Toen heel Israël zag dat de koning niet naar hen geluisterd had, gaf het volk de koning ten antwoord: Wat voor deel hebben wij aan David? Wij hebben geen erfelijk bezit met de zoon van Isiä. Naar uw tenten, Israël! Zorg nu voor uw eigen huis, David! En Israël ging naar zijn tenten.

1 KONINGEN 12:16

Ze stichtten een afzonderlijk koninkrijk, keerden zich af van de dynastie van David en stelden hun eigen koning aan. Maar ze spraken Rehabeam aan als 'o David', omdat de hele dynastie naar David genoemd is. In zekere zin is het zoals alle koningen van Egypte, wie ze ook waren, farao werden genoemd, of de koningen van Gerar Abimelech werden genoemd. Het was een soort troontitel. In Israël was David de troontitel. Hij was de koning en de stichter van de dynastie, en dus kon elke koning die van hem afstamde David worden genoemd, vooral omdat de Messias het antitype van David zou zijn. David was een type van de Messias.

Je herinnert je dat Maleachi, wanneer hij het over Johannes de Doper heeft, hem Elia noemt. Dat is niet zijn echte naam, maar Elia is een type en een schaduw van Johannes de Doper. En omdat de profeten de echte namen niet kenden van de historische personen die later zouden komen, gaven ze hun vaak de naam van de persoon uit het Oude Testament die een type van hen is.

Ook Ezechiël 34 noemt de Messias David. Ezechiël 34:23-24 gaat over de tijd van Christus, het huidige tijdperk, en zegt:

Ik zal over hen één Herder doen opstaan en Die zal ze weiden: Mijn Knecht David. Híj zal ze weiden en Híj zal een Herder voor ze zijn. En Ik, de HEERE, zal een God voor ze zijn, en Mijn Knecht David zal Vorst zijn in hun midden. Ík, de HEERE, heb gesproken.

EZECHIËL 34:23-24

Evenzo staat er in een vergelijkbare passage in Ezechiël 37:24:

En Mijn Knecht David zal Koning over hen zijn. Voor hen allen zal er één Herder zijn. Zij zullen in Mijn bepalingen wandelen en Mijn verordeningen in acht nemen en die houden.

EZECHIËL 37:24

Deze uitspraak:

Ze zullen één herder hebben, doet denken aan wat Jezus zei in Johannes 10:16, waar Hij zegt:

Ik heb nog andere schapen, die niet van deze schaapskooi zijn; ook die moet Ik binnenbrengen, en zij zullen Mijn stem horen en het zal worden één kudde en één Herder.

JOHANNES 10:16

In deze voorspelling over de ene herder wordt Hij David genoemd. Maar Jezus betrok het natuurlijk op Zichzelf. Hij zei:

Ik ben de goede Herder; de goede Herder geeft Zijn leven voor de schapen.

JOHANNES 10:11

Dit is een verwijzing naar de Messias.

Ook Hosea 3:5 noemt de Messias David. Hosea 3:5, het slot van een messiaans gedeelte, zegt:

Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en de HEERE, hun God, zoeken en David, hun koning. Zij zullen zich in diep ontzag tot de HEERE en Zijn goedheid wenden, in later tijd.

HOSEA 3:5

Minstens drie verschillende profeten duiden de Messias aan als David. En dus, wanneer er in Jeremia 30:9 staat:

maar zij zullen de HEERE, hun God, dienen, en hun Koning David, Die Ik hun zal doen opstaan.

JEREMIA 30:9

gaat het hier over de Messias. Het gaat over de tijd na de ballingschap: God zal Zijn Koninkrijk hebben onder David, dat wil zeggen onder Davids zaad, Davids Nakomeling, de Messias, en Gods volk zal Hem dienen. En dat zou natuurlijk het overblijfsel zijn dat tot Christus kwam en Hem sindsdien heeft gediend, heel het tijdperk van de gemeente door.

18

God tuchtigt Juda en geneest zijn wonden

U dan, wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob, spreekt de HEERE, wees niet ontsteld, Israël, want zie, Ik ga u verlossen uit verre landen, uw nageslacht uit het land van hun gevangenschap, zodat Jakob terugkeert, rust heeft en zonder zorgen is, en niemand hem schrik aanjaagt. Want Ik ben met u, spreekt de HEERE, om u te verlossen, want Ik maak een vernietigend einde aan alle heidenvolken waarheen Ik u verspreid heb, maar aan u zal Ik geen vernietigend einde maken. Ik zal u bestraffen met mate, maar u beslist niet voor onschuldig houden.

JEREMIA 30:10-11

Dus je zult enige tuchting moeten ondergaan, en dat ondergingen ze in Babel. Maar Hij zou uiteindelijk volledig een einde maken aan de macht van Babel, en de dagen ervan zouden geteld zijn. Maar zo zou het met Juda niet gaan. Hij heeft een toekomst voor hen, al zullen ze niet ongestraft blijven.

Vers 12:

Want zo zegt de HEERE: Ongeneeslijk is uw breuk, pijnlijk uw wond.

JEREMIA 30:12

Dat wil zeggen, met menselijke middelen. Hij gaat in vers 17 zeggen:

Ja, Ik zal uw herstel bevorderen, u van uw wonden genezen, spreekt de HEERE, al noemen ze u: Verdrevene, het is Sion, niemand vraagt naar haar.

JEREMIA 30:17

Maar menselijkerwijs:

Want zo zegt de HEERE: Ongeneeslijk is uw breuk, pijnlijk uw wond. Er is niemand die uw zaak behartigt; voor een gezwel zijn er medicijnen, maar voor u is er geen herstel.

JEREMIA 30:12-13

Dit lijkt zo sterk op Jesaja's beschrijving van het volk als een man die van top tot teen vol etterende wonden zit. Er is niemand geweest om die te verbinden. Niemand heeft zelf op hun wonden gegoten. Dit is hetzelfde soort beeld van het volk. Maar zoals ik bij vers 17 al aangaf, zegt Hij:

Ik zal je weer gezond maken en je wonden genezen, zegt de Heer.

Dat is in Jesaja natuurlijk de taak van de Knecht van de HEERE, Die hen door Zijn striemen zal genezen.

Vers 14:

Al uw minnaars zijn u vergeten, zij vragen niet naar u, want Ik heb u getroffen met een wond als door een vijand, met een bestraffing als door een meedogenloze, vanwege de grootheid van uw ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn.

JEREMIA 30:14

Dit zijn de valse goden die ze vroeger aanbaden.

Wat schreeuwt u het dan uit vanwege uw breuk, omdat uw leed ongeneeslijk is? Vanwege de grootheid van uw ongerechtigheid, omdat uw zonden machtig veel zijn, heb Ik u deze dingen aangedaan. Evenwel zullen allen die u verslinden, zelf verslonden worden, al uw tegenstanders — zij allen zullen in gevangenschap gaan. Wie u plunderen, zullen tot buit worden, allen die u uitplunderen zal Ik als buit geven.

JEREMIA 30:15-16

Ja, Ik zal uw herstel bevorderen, u van uw wonden genezen, spreekt de HEERE, al noemen ze u: Verdrevene, het is Sion, niemand vraagt naar haar.

JEREMIA 30:17

Dat wil zeggen, Sion had geen minnaars meer die haar zochten. Ze was verlaten, maar nu zoekt God haar en geneest Hij haar.

19

Herbouw, eigen bestuur en een nieuw verbond

Vers 18:

Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga een omkeer brengen in de gevangenschap van de tenten van Jakob en zal Mij ontfermen over zijn woningen. De stad zal herbouwd worden op haar ruïne en het paleis zal op zijn rechtmatige plaats gelegen zijn.

JEREMIA 30:18

Dat is natuurlijk de herbouw van Jeruzalem in de dagen van Zerubbabel.

Van hen zal dankzegging uitgaan, en het geluid van vrolijke mensen. Ik zal hen talrijk maken, ze zullen niet in aantal verminderen. Ik zal hen tot aanzien brengen, ze zullen niet veracht worden. Zijn zonen zullen zijn als vanouds, en zijn gemeente zal voor Mijn aangezicht bevestigd worden. Ik zal al zijn onderdrukkers straffen. Zijn Machtige zal één van hem zijn, zijn Heerser zal uit zijn midden voortkomen. Ik zal Hem naderbij doen komen, en Hij zal tot Mij naderen. Want wie is hij die met zijn hart borg wordt om tot Mij te naderen? — spreekt de HEERE.

JEREMIA 30:19-21

Nu is die stadhouder die in hun midden zou zijn waarschijnlijk een verwijzing naar Zerubbabel. Hij zou iemand uit hun eigen volk zijn. Ze zouden niet in Babylonisch gebied wonen dat door een Babylonische ambtenaar werd bestuurd. Maar wanneer ze terugkeren, zullen ze worden bestuurd door een man uit hun eigen volk. Zerubbabel stamde zelfs van David af. Hij stamde af van koning Jechonia, de laatste koning in de opeenvolging van Davids geslachtslijn. Zerubbabel wordt in Ezra ook daadwerkelijk een stadhouder genoemd, dus dit voerspelt dat.

De laatste regel van vers 21 luidt:

Want wie is het die zich er met heel zijn hart toe heeft verbonden om naar Mij toe te komen?

In de NIV wordt dat eigenlijk meer geparafraseerd als:

Want wie zou uit zichzelf naar Mij toe durven te komen?

Dat wil zeggen, Ik zal hem tot Mij laten naderen. Ik zal hem de gelegenheid geven om dat te doen, het voorrecht. Niemand kan dat uit zichzelf doen, zegt de HEERE.

Vers 22:

En u zult Mij tot een volk zijn en Ik zal u tot een God zijn.

JEREMIA 30:22

Nu is deze vaak herhaalde formulering:

Zij zullen Mijn volk zijn en Ik zal hun God zijn.

Of in dit geval:

Jullie zullen Mijn volk zijn en Ik zal jullie God zijn.

Die je vaak in Jeremia en op andere plaatsen in de Schrift vindt, in wezen een huwelijksgelofte. In de oudheid trouwden mensen op die manier. Een bruidegom zei tegen zijn bruid: 'Jij bent mijn vrouw.' Zij zei: 'Jij bent mijn man.' Dat was dan de gelofte. Dat was de vroegst bekende vorm van huwelijksgeloften in het Midden-Oosten.

Zeggen: 'Jij bent mijn vrouw', 'Jij bent mijn man', was in wezen de manier waarop je een huwelijk sloot. Zeggen:

Jullie zullen Mijn volk zijn en Ik zal jullie God zijn.

Dat is in wezen een verwijzing naar een nieuw verbond, een nieuw huwelijksverbond. Hij gaat in hoofdstuk 31, vers 31, in die bekende passage verwijzen naar het nieuwe verbond, dat een huwelijksverbond is. Daar zijn we nog niet, maar hierin ligt al de gedachte besloten van een nieuwe bruiloft, een nieuw huwelijk met Zijn volk.

20

Profetieën begrijpen vanuit het evangelie

Vers 23:

Zie, een storm van de HEERE, grimmigheid is uitgegaan, een aanhoudende storm, op het hoofd van de goddelozen zal hij blijven. De brandende toorn van de HEERE zal zich niet afwenden, tot Hij gedaan en tot Hij tot stand gebracht heeft de gedachten van Zijn hart. In later tijd zult u dat begrijpen.

JEREMIA 30:23-24

Eerder, in hoofdstuk 23:20, had hij een soortgelijke uitdrukking gebruikt. Hij zegt in 23:20:

De toorn van de HEERE zal zich niet afwenden, tot Hij gedaan en tot Hij tot stand gebracht heeft de gedachten van Zijn hart. In later tijd zult u dat duidelijk begrijpen.

JEREMIA 23:20

Er zijn dingen die hij profeteert die betrekking hebben op de laatste dagen. In die tijd zullen ze beter begrepen worden. Bedenk dat Daniël over zijn profetie te horen krijgt dat die verzegeld zou worden en niet begrepen mag worden. Maar er zal een tijd komen dat:

Maar u, Daniël, houd deze woorden geheim en verzegel dit boek tot de tijd van het einde. Velen zullen het onderzoeken en de kennis zal toenemen.

DANIËL 12:4

Er staat:

Velen zullen gereinigd, zuiver wit gemaakt en gelouterd worden. De goddelozen echter zullen goddeloos handelen en geen enkele van de goddelozen zal het begrijpen, maar de verstandigen zullen het begrijpen.

DANIËL 12:10

Dit verwijst natuurlijk naar het huidige tijdperk, waarin, zoals Paulus zei:

dat in andere tijden niet bekendgemaakt is aan de mensenkinderen, zoals het nu geopenbaard is aan Zijn heilige apostelen en profeten door de Geest,

EFEZE 3:5

Er zijn dingen die voorspeld werden, maar waarvan de betekenis toch enigszins verborgen bleef en niet helemaal begrepen werd. Ze zouden op een later tijdstip begrepen worden.

Bedenk dat Petrus in 1 Petrus hoofdstuk 1, in vers 10 tot en met 12, zei:

Naar deze zaligheid hebben de profeten, die geprofeteerd hebben over de genade die aan u bewezen is, gezocht en gespeurd. Zij onderzochten op welke en wat voor tijd de Geest van Christus, Die in hen was, doelde, toen Hij tevoren getuigde van het lijden dat op Christus komen zou, en ook van de heerlijkheid daarna. Aan hen werd geopenbaard dat zij niet zichzelf, maar ons dienden in de dingen die u nu verkondigd zijn door hen die u het Evangelie verkondigd hebben door de Heilige Geest, Die vanuit de hemel gezonden is; dingen, waarin de engelen begerig zijn zich te verdiepen.

1 PETRUS 1:10-12

De heerlijkheden die zouden volgen, dat zijn natuurlijk de opstanding en het daaropvolgende Koninkrijk van God.

Hij zegt:

De profeten van vroeger spraken hierover, maar hun werd meegedeeld dat ze niet voor zichzelf spraken, maar, zegt hij:

Voor ons, aan wie het evangelie door de Heilige Geest is verkondigd.

Hij zei:

Dat zijn dingen waar zelfs de engelen meer over willen weten.

Er zijn dingen die God door de profeten voorspelde die de profeten niet begrepen. Het volk begreep ze niet. Zelfs de engelen waren nieuwsgierig en wilden zich erin verdiepen. Het was een geheimenis. Maar Petrus zegt dat het ons nu verkondigd is door de prediking van het Evangelie, die door de Geest geïnspireerd is. In de tijd waarin de nieuwtestamentische boodschap wordt verkondigd, zijn de laatste dagen aangebroken waarin deze dingen begrepen zouden worden. We kunnen dit dus overdenken en begrijpen vanuit een gezichtspunt dat niet beschikbaar was voor de oorspronkelijke toehoorders van Jeremia. Maar nu kunnen we het begrijpen. En de schrijvers van het Nieuwe Testament zijn degenen die voor ons de code hebben gekraakt wanneer ze passages als deze aanhalen.

21

Een nieuwe uittocht uit Gods eeuwige liefde

Hoofdstuk 31:

In die tijd, spreekt de HEERE, zal Ik al de geslachten van Israël tot een God zijn, en zí zullen Mij tot een volk zijn. Zo zegt de HEERE: Het volk dat aan het zwaard ontkomen was, heeft genade gevonden in de woestijn, toen Ik op weg ging om hem, Israël, tot rust te brengen.

JEREMIA 31:1-2

Hier wordt de beeldspraak van de uittocht gebruikt als een type van wat Hij gaat doen. Wat Hij vanuit de tijd van Jeremia gezien in de nabije toekomst zou doen, was de ballingen terugbrengen uit Babylon. De uittocht wordt gezien als een prototype van dat soort redding. Maar we weten uit het Nieuwe Testament dat dit motief van een tweede uittocht wordt toegepast op Christus en op ons behoud, onze bevrijding uit de slavernij van de zonde.

Er staat:

Van verre tijden af is de HEERE aan mij verschenen: Met eeuwige liefde heb Ik u liefgehad, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid. Ik zal u weer bouwen en u zult gebouwd worden, maagd Israël. Opnieuw zult u zich tooien met uw tamboerijnen, opnieuw zult u uittrekken in een reidans van vrolijke mensen. Opnieuw zult u wijngaarden planten op de bergen van Samaria: de planters zullen planten en de vruchten genieten. Want er zal een dag zijn dat de wachters zullen roepen op het bergland van Efraïm: Sta op, laten wij opgaan naar Sion, naar de HEERE, onze God!

JEREMIA 31:3-6

Dat klinkt een beetje als Jesaja 2. Hij zegt:

Ik heb je naar Me toe getrokken.

Dit is dezelfde uitdrukking die Hosea gebruikt wanneer hij het over de uittocht heeft. Hij herinnert hen eraan hoe God hen in de woestijn naar Zich toe trok. Je weet dat Hosea 11:1 door Mattheüs wordt aangehaald:

Toen Israël een kind was, had Ik hem lief, en uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen.

HOSEA 11:1

Maar dan gaat Hosea verder:

Maar hoe meer zij hen riepen, hoe meer zij van onder hun ogen wegliepen. Aan de Baäls offerden zij en voor de afgodsbeelden brachten zij reukoffers — Ik echter leerde Efraïm lopen. Hij nam hen op Zijn armen, maar zij erkenden niet dat Ik hen genas. Ik trok hen met menselijke touwen, met koorden van liefde. Ik was voor hen als zij die het juk van op hun kaken omhoogtillen, en Ik reikte hem voer toe.

HOSEA 11:2-4

Hij heeft het over het manna. Het is allemaal dichterlijke taal. Hij zegt:

Toen Israël een kind was, had Ik hem lief, en uit Egypte heb Ik Mijn zoon geroepen.

HOSEA 11:1

Maar ze gingen achter andere goden aan, enzovoort. Hij zegt:

Ze wisten niet dat Ik degene was die hen genas.

Hij genas hun bittere wateren van slavernij en nam het juk van hun nek. Maar Hij zegt:

Ik trok ze naar Me toe.

Hosea 11:4:

Ik trok ze voorzichtig met koorden naar Me toe.

Dat is wat Hij zegt, hetzelfde woord in hoofdstuk 31 van Jeremia, vers 3:

Van verre tijden af is de HEERE aan mij verschenen: Met eeuwige liefde heb Ik u liefgehad, daarom heb Ik u getrokken met goedertierenheid.

JEREMIA 31:3

Hij heeft het erover hoe Hij hen tijdens de uittocht door de woestijn heeft geleid. En Hij vergelijkt dat met wat Hij nu gaat doen door hen terug te brengen naar Sion.

22

Het overblijfsel keert terug naar Sion

Jeremia 31:7:

Want zo zegt de HEERE: Zing vrolijk over Jakob, met blijdschap! Juich om het hoofd van de heidenvolken! Laat het horen, prijs Hem en zeg: Verlos Uw volk, HEERE, het overblijfsel van Israël.

JEREMIA 31:7

Dat is wat het Nieuwe Testament zegt. Het is slechts een overblijfsel van Israël dat behouden zal worden.

Zie, Ik doe hen komen uit het land van het noorden, Ik zal hen bijeenbrengen van de uithoeken van de aarde; onder hen zijn blinden en verlamden, zwangeren en barenden met elkaar: met een grote menigte zullen zij hierheen terugkomen.

JEREMIA 31:8

Dat is de Babylonische ballingschap.

Dat wil zeggen: degenen die de meeste moeite zouden hebben met reizen en die anders misschien zouden besluiten de reis niet te maken: blinde mensen, mensen met kinderen, mensen die aan het bevallen zijn. Hij zegt:

Ik zal ook hen terugbrengen.

JEREMIA 31:8

Dit wordt niet noodzakelijk vervuld in de terugkeer van de ballingen, want de meeste mensen die in ballingschap waren gevoerd, keerden niet terug. Al waren er onder degenen die wel terugkeerden misschien mensen zoals deze. Binnen het overblijfsel dat God behield, waren dat niet altijd de meest succesvolle, de machtigste mensen. De mensen die in Babel waarschijnlijk goedlopende bedrijven en boerderijen hadden, waren degenen die er het meest tegen opzagen die achter te laten en terug te gaan naar Jeruzalem. Het kan dus heel goed zijn dat het armzalige groepje dat wel terugkwam uit dit soort mensen bestond: mensen zonder rechten, mensen met een beperking, mensen die in Babel niet tot de machtigen behoorden en het daar niet zo goed hadden.

Onder gewezen zullen zij komen, onder smeekbeden zal Ik hen leiden. Ik zal hen doen gaan naar waterbeken, op een rechte weg, waarop zij niet zullen struikelen, want Ik ben Israël tot een Vader, en Efraïm — Mijn eerstgeborene is hij. Hoor het woord van de HEERE, heidenvolken, verkondig het in de kustlanden van ver weg, en zeg: Hij Die Israël verstrooid heeft, zal het weer bijeenbrengen en het hoeden, zoals een herder zijn kudde hoedt. Want de HEERE heeft Jakob vrijgekocht, en hem verlost uit de hand van hem die sterker was dan hij.

JEREMIA 31:9-11

Dat zou Babel zijn, maar ook wij zijn vrijgekocht uit de hand van satan, die beslist sterker is dan wij.

Zij zullen komen en juichen op de hoogte van Sion, zij zullen toestromen naar het goede van de HEERE: naar het koren, naar de nieuwe wijn en naar de olie, naar de lammeren en runderen. Hun ziel zal zijn als een bevloede hof, zij zullen voortaan niet meer treurig zijn.

JEREMIA 31:12

Heel herkenbare beelden van het messiaanse tijdperk uit sommige profetische uitspraken van Jesaja.

Dan zullen jonge vrouwen zich verblijden in een reidans, ook de jongemannen en de ouderen met elkaar. Ik zal hun rouw veranderen in vreugde, Ik zal hen troosten, Ik zal hen blij maken na hun verdriet. Ik zal de ziel van de priesters verzadigen met overvloed, Mijn volk zal met het goede van Mij verzadigd worden, spreekt de HEERE.

JEREMIA 31:13-14

Trouwens, vers 12 en vers 13 waren in de jaren zeventig elk afzonderlijk populaire liederen. Ik hoor ze niet meer zingen, maar het zijn best leuke liederen. Twee verschillende liederen, één uit vers 12, één uit vers 13.

23

Rachel weent: ballingschap en Bethlehem

Zo zegt de HEERE: Er is een stem gehoord in Rama, een rouwklacht, een zeer bitter geweën: Rachel weent over haar kinderen. Zij weigert zich te laten troosten over haar kinderen, want zij zijn er niet meer.

JEREMIA 31:15

Dit wordt door Mattheüs aangehaald in hoofdstuk 2, vers 17 en 18, en toegepast op de tijd dat Herodes de kleine kinderen van Bethlehem doodde in zijn poging de pasgeboren Jezus te doden. Mattheüs zei dat dit de vervulling is van dit vers, dat hij hier aanhaalt. Je zou kunnen zeggen: 'Waarom zou dit vers daarop worden toegepast?'

Dat is een goede vraag, want dit vers maakt eigenlijk geen deel uit van een negatieve profetie, maar van een positieve. Het is waar dat vers 15 een negatieve situatie beschrijft. Maar vers 16 voorspelt de omkering daarvan. Er staat:

Zo zegt de HEERE: Bedwing uw stem van gewezen, en uw ogen van tranen, want er is loon voor uw werk, spreekt de HEERE. Zij zullen uit het land van de vijand terugkomen,

JEREMIA 31:16

Rachel huilt omdat haar kinderen zijn weggevoerd in ballingschap naar Babel. Ze zijn er niet meer, maar ze zullen terugkomen. Stop nu met huilen. Er was een tijd van huilen toen de kinderen werden weggevoerd naar Babel. Maar nu is het tijd om te stoppen met huilen, omdat ze terugkomen.

en er is hoop voor uw nakomelingen, spreekt de HEERE, uw kinderen zullen terugkomen naar hun gebied.

JEREMIA 31:17

Dus zoals Jeremia dit gebruikt, zegt hij dat er een tijd van huilen was. Je zou je de geest van Rachel kunnen voorstellen, huilend in haar graf bij Rama, omdat ze als het ware toekijkt hoe het land wordt ontvolkt doordat de ballingen worden weggevoerd. Haar kinderen zijn er niet meer.

Waarom zou Mattheüs zeggen dat dit iets te maken heeft met wat er gebeurde bij de slachting onder de kleine kinderen in Bethlehem? Dat is heel moeilijk te beantwoorden. Uitleggers hebben dat naar mijn mening nooit erg goed gedaan. Ik denk dat er in Mattheüs allereerst aanleiding is om naar dit vers te verwijzen vanwege de plaats, Bethlehem. Rachel werd, zoals ons in Genesis wordt verteld, bij Bethlehem begraven. Ze stierf toen Jakob en zijn gezin op reis waren, en ze waren niet ver van Bethlehem toen ze stierf. Dus werd ze daar in de buurt begraven.

Omdat de slachting in Bethlehem plaatsvond, kan Mattheüs gemakkelijk zien dat het beeld van Rachel die in haar graf huilt op deze situatie van toepassing zou kunnen zijn. Als ze zich ergens van bewust was — wat ze natuurlijk niet was; dit is dichtelijke taal

— dan is het beeld dat ze daar vlakbij is en in haar graf huilt terwijl al die kleine kinderen worden afgeslacht.

24

Van Herodes tot de verwoesting van Jeruzalem

Maar hij zou de slachting onder de kleine kinderen door Herodes ook kunnen zien als het begin van een langdurige reeks vervolgingen van de Romeinen tegen het volk van God. Om de Messias uit de weg te ruimen, doodde Herodes, de Romeinse gezagsdrager, onschuldige Joodse baby's. En dit was nog maar het begin. Uiteindelijk zouden de Romeinen het volk in Israël nog verwoestender dingen aandoen. Dit is slechts één daad van Romeinse tirannie die haar uiteindelijke vervulling zou vinden in de verwoesting van Jeruzalem en de deportatie van de Joden, zoals in de dagen van Jeremia.

Zoals de Joden naar Babylon waren weggevoerd en Rachel daar wordt voorgesteld als iemand die huilt om hun vertrek, zo zouden de Joden door de Romeinen worden weggevoerd. Deze eerste daad van Romeinse agressie tegen de Joden, bij deze gelegenheid bedoeld om de Messias uit de weg te ruimen, zou je kunnen zien als een onlosmakelijk onderdeel van een heel programma dat nu begint. De Messias is gekomen. De profeten zeiden dat de komst van de Messias ook de ondergang van het oude stelsel zou aankondigen. Met de komst van het Kind Jezus begint het. En het eindigt pas in het jaar 70 na Christus, wanneer het hele oordeel voltrokken is.

Mattheüs kijkt misschien naar die hele periode als één geheel, zoals Jesaja die twee dingen met elkaar lijkt te laten samenvallen. De komst van de nieuwe orde houdt verband met de val van de oude orde. En zoals Jeremia spreekt over Rachel die huilt vanwege de Babylonische ballingschap, de wegvoering van de Joden, zo kijkt Mattheüs misschien al vooruit naar de wegvoering van de Joden door de Romeinen. En hij ziet Herodes, die door Rome was aangesteld, als degene die die eerste stap zet. Hij was eigenlijk een Edomiet, maar hij was door Rome aangesteld. Hij is een Romeinse functionaris.

Dat lijkt op wat er in Lukas 13 gebeurt: mensen kwamen naar Jezus toe en vertelden Hem dat Pilatus Galilese Joden in de tempel had afgeslacht. Jezus zei:

En Jezus antwoordde en zei tegen hen: Denkt u dat deze Galileeërs grotere zondaars zijn geweest dan alle andere Galileeërs, omdat zij zulke dingen geleden hebben?

LUKAS 13:2

Hij zei:

Als jullie je niet bekeren, zullen jullie allemaal op dezelfde manier omkomen.

LUKAS 13:3

Hij zei:

Jullie zullen allemaal op dezelfde manier omkomen.

LUKAS 13:3

Dat betekent: op dezelfde manier.

Dat wil zeggen: door toedoen van de Romeinen. Misschien zelfs in de tempel, aangezien Josephus vertelt dat veel van de Joden in de tempel werden afgeslacht toen de Romeinen binnendrongen. Maar waar het om gaat, is dat het een Romeinse daad van agressie tegen weerloze Joden is: wat Pilatus bij die gelegenheid in Lukas 13 deed.

Toch zouden de daad van agressie van Herodes en de daad van agressie van Pilatus eenvoudig gezien kunnen worden als het begin van een proces dat in gang is gezet. Dat zal zijn hoogtepunt bereiken in de verwoesting van Jeruzalem en opnieuw een ballingschap, als het ware opnieuw een diaspora van de Joden zoals Jeremia die kende. Daarom verbindt Mattheüs de Babylonische ballingschap misschien in beginsel met de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen. Dat zou een redelijke verbinding zijn. En daarom ziet hij de dood van deze kleine kinderen in Bethlehem,

vlak bij de plaats waar Rachel was, misschien als een passende tegenhanger van waar Jeremia over sprak: Rachel die huilt wanneer ze ziet hoe de Babyloniërs haar kinderen wegvoeren.

Maar de profetie hier spreekt eigenlijk van een gunstige afloop.

Zo zegt de HEERE: Bedwing uw stem van geween, en uw ogen van tranen, want er is loon voor uw werk, spreekt de HEERE. Zij zullen uit het land van de vijand terugkomen, en er is hoop voor uw nakomelingen, spreekt de HEERE, uw kinderen zullen terugkomen naar hun gebied.

JEREMIA 31:16-17

25

Efraïms berouw en Gods ontferming

zegt hij. En in vers 18 zegt hij:

Ik heb zeker gehoord dat Efraïm zichzelf beklaagt: U hebt mij gestraft, ik ben gestraft als een ongetemd kalf. Bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn, want U bent de HEERE, mijn God. Want nadat ik bekeerd was, heb ik berouw gekregen. Nadat ik met mijzelf bekend ben gemaakt, heb ik mij op de heup geslagen. Ik ben beschaamd, ja, ook te schande geworden, omdat ik de smaad van mijn jeugd meedraag.

JEREMIA 31:18-19

Dat wil zeggen: 'Wat ben ik dom geweest.' Het is gewoon een gebaar waarmee je erkent dat je een fout hebt gemaakt.

God zegt:

Is Efraïm voor Mij niet een dierbare zoon, is hij voor Mij niet een lievelingskind? Want zo dikwijls als Ik tot hem spreek, denk Ik nog voortdurend aan hem. Daarom is Mijn binnenste bewogen over hem, Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, spreekt de HEERE. Richt u merktekens op, zet u wegwijzers neer. Richt uw hart op de gebaande weg, de weg die u bent gegaan. Keer terug, maagd Israëel, keer terug naar deze steden van u. Hoelang blijft u draaien, afvallige dochter? Voorzeker, de HEERE heeft iets nieuws geschapen op de aarde: een vrouw zal een man omvatten.

JEREMIA 31:20-22

Dit is een frustrerend punt om te stoppen als ik niets over die laatste regel zeg, want het is een van de uitspraken in het boek Jeremia die moeilijker te begrijpen zijn.

26

Een vrouw omvat een man: de menswording

Wat dan bijvoorbeeld?

Wat betekent dat? De meeste vertalingen vertalen het als: 'Een vrouw zal een man beschermen.' Het Hebreeuwse woord betekent eigenlijk inderdaad 'omgeven' of 'omringen'. Maar het is zoals een leger iemand zou kunnen omringen om hem te verdedigen. Een lijfwacht zou iemand kunnen omringen. Het is een beschermend omringen. Het idee lijkt dus te zijn dat een vrouw een man beschermt.

Wat betekent dat? Het is moeilijk te weten wat dat betekent, en ik kan alleen maar een suggestie doen. Misschien betekent het dit helemaal niet. Maar als een vrouw wordt voorgesteld als iemand die een man beschermt, dan is dat een omkering van de rollen. Mannen horen vrouwen te beschermen. De vrouw is het zwakkere vat. Over het algemeen zijn mannen degenen die de zwakkeren verdedigen. Figuurlijk is hier dus

sprake van een omkering van de rollen, waarbij de zwakkere partij de sterkere partij verdedigt. Of de sterkere partij wordt voorgesteld in een kwetsbaardere positie, overgeleverd aan de zwakkere partij.

Sommigen suggereren dat dit een verwijzing kan zijn naar God, Die de man is, de sterkere partij, en Die een mens wordt, zwakker wordt en beschermd wordt door een vrouw, een moeder. Dat is de menswording: God Die Zichzelf in de positie plaatst van Degene voor Wie gezorgd wordt, Die beschermd en verzorgd wordt door een vrouw, om precies te zijn. Maar zelfs voor God, Die zoveel sterker is dan mensen en Degene is Die hen gewoonlijk zou beschermen, is het een omkering van de rollen om kwetsbaar en zwak te worden gemaakt, zodat Zijn welzijn en Zijn veiligheid afhangen van menselijke ouders, van mensen, de zwakkeren. God, Die hen vroeger beschermd, wordt nu in zekere zin door hen beschermd.

Dit is misschien geen bevredigend antwoord voor je, en ik neem het je niet kwalijk als dat zo is, want het is heel moeilijk om hiervoor een bevredigende verklaring te vinden. Maar het lijkt erop dat het inderdaad over de komst van het messiaanse tijdperk gaat wanneer hij zegt:

De Heer zal iets nieuws doen op aarde.

Jesaja gebruikte die woorden om een tegenstelling te maken met de vroegere uittocht. Hij zei:

Denk niet aan de dingen van vroeger, let niet op de dingen van het verleden.

JESAJA 43:18

waarmee hij de uittocht bedoelde,

Zie, Ik maak iets nieuws. Nu zal het ontkiemen. Zult u dat niet weten? Ja, Ik zal een weg aanleggen in de woestijn, rivieren in de wildernis.

JESAJA 43:19

En vervolgens beschrijft hij het nieuwe verbond.

Het lijkt er dus op dat het nieuwe te maken heeft met de komst van het nieuwe verbond. En het begin daarvan was zeker toen Jezus geboren werd, toen God mens werd, toen God een zwakkere gedaante aannam en kwetsbaar werd en als het ware overgeleverd was aan mensen, die natuurlijk doorgaans, meestal, zwakker waren dan Hij. Het is dus alsof de mensen de vrouw zijn en Hij de man is. Maar Hij wordt kwetsbaar en heeft het nodig om beschermd te worden door een menselijke moeder, een menselijke vader, enzovoort.

Er is misschien een beter antwoord, maar als dat er is, is het ontzettend moeilijk te vinden. Dat is een heel merkwaardige uitspraak, en er is veel gespeculeerd over de betekenis ervan. Met die speculatie zullen we het hierbij moeten laten. We komen terug om verder te gaan met de rest van het hoofdstuk.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Jeremia 28:11
- Jeremia 28:15-16
- Jeremia 29:1-2
- Jeremia 29:5-9
- Jeremia 29:3
- Jeremia 29:4-7
- 1 Timotheüs 2:1-3
- Jeremia 29:8
- Jeremia 29:9-10
- Jeremia 29:11-13
- Romeinen 8:28
- Lukas 10:27
- Deuteronomium 33:27
- Jeremia 29:14
- Jeremia 32:37

- Jeremia 29:14-17
- Jeremia 29:18-21
- Jeremia 29:22-23
- Jeremia 29:24
- Jeremia 29:31
- Jeremia 29:25-28
- Jeremia 29:29
- Jeremia 29:30-32
- Jeremia 30:1
- Jeremia 31:26
- Jeremia 30:2
- Jeremia 36:2
- Jeremia 30:3-6
- Jeremia 30:7-9
- 1 Koningen 12:16
- Ezechiël 34:23-24
- Ezechiël 37:24
- Johannes 10:16
- Johannes 10:11
- Hosea 3:5
- Jeremia 30:9
- Jeremia 30:10-11
- Jeremia 30:12
- Jeremia 30:17
- Jeremia 30:12-13
- Jeremia 30:14
- Jeremia 30:15-16
- Jeremia 30:18
- Jeremia 30:19-21
- Jeremia 30:22
- Jeremia 30:23-24
- Jeremia 23:20
- Daniël 12:4
- Daniël 12:10

- Efeze 3:5
- 1 Petrus 1:10-12
- Jeremia 31:1-2
- Jeremia 31:3-6
- Hosea 11:1
- Hosea 11:2-4
- Jeremia 31:3
- Jeremia 31:7
- Jeremia 31:8
- Jeremia 31:9-11
- Jeremia 31:12
- Jeremia 31:13-14
- Jeremia 31:15
- Jeremia 31:16
- Jeremia 31:17
- Lukas 13:2
- Lukas 13:3
- Jeremia 31:16-17
- Jeremia 31:18-19
- Jeremia 31:20-22
- Jesaja 43:18
- Jesaja 43:19

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.